

איך אומרים: אסקימואי או אסקימואי?

מאשה

מאשה היקרה,

מוטב "אסקימואי" מאשר "אסקימואי", אבל שתי הצורות שגויות. האמריקאי או האמריקני, שתי הצורות תקינות מגיע מאמריקה, אבל ה"אסקימואי" לא מגיע מאסקימו. הוא מגיע מאזור הקוטב הצפוני, וקוראים לו בפשטות "אסקימו" - שם כולל לשבטים שחיים סביב הקוטב הצפוני, מסיביר, דרך גרינלנד וקנדה ועד אלסקה.

האסקימואים של קנדה נעלבו מהשם אסקימו ודרשו להיקרא אינואיט - מילה שבשפת האינוקטיטוט משמעה "אנשים". אלא שאסקימואים רבים אינם מדברים אינוקטיטוט

השם "אסקימו" משמש גם כוכר וגם בנקבה, אז גם אשתו של האסקימו היא אסקימו. פשוט מאד. הבלבול מגיע מצורת הרבים. ילדיו של האסקימו הם אסקימואים, ומכאן נגזרה אחורה הצורה השגויה "אסקימואי", וכך נראה בהשגויה "אסקימואי", ככל הנראה בהשגויה של צורת הרבים האנגלית: "Eskimos". עבור חלק מהאנשים גם השם "אסקימו" אינו תקין, לפחות מבחינה פוליטית. הכל בגלל שמועה שנופצה כאילו מקור השם בשפת האינו, שפה אינדיאנית רווחת בצפון אמריקה, מהמילה "אסקא" מ"סיו" שהוראתה: "מי שאוכל בשר נא". לשמועה הזו אין שחר. אמנם האסקימואים היו אוכלים לפעמים בשר ציד נא במקום

לסחוב אותו לאיגלו לבישול, ובלדר חושב שאין מה להתבייש בכך, אך האמת היא שמקור המילה בלתי ידוע ורוב המלומדים משערים שהוא קשור לנעלי שלג יותר מאשר לבשר נא. ועדיין, למשמע הפרשנות השגויה נתקפו האסקימואים המתגוררים בקנדה גל של עלבון לאומני והתחילו לבקש מאנשים אחרים לקרוא להם "אינואיט" כרבים ו"אינוק" ביחיד. משמעות השם בשפתם שלהם, שנקראת "אינוקטיטוט", היא פשוט "האנשים", והם עלולים נורא להיעלב אם הם יידעו שאתה קורא להם "אסקימו", עם א בלי שגיאות.

הצרה היא שלא כל האסקימואים מדברים אינוקטיטוט, ואסקימואים שחיים במקומות אחרים ודוברים שפות אחרות לא רצו להישאר מאחור. לדוגמה: אלו שחיים ברוסיה ובאלסקה ומדברים בשפה שנקר

ראת "יופיק" קוראים לעצמם "וואיט" רבים וביחיד "ווק". המשמעות היא אותה משמעות: "האנשים". אפילו האסקימואים של גרינלנד - שמדברים שפה כל כך דומה לזו של האינואיט, שגם בה משמעות המלה "אינואיט" היא נפרדת, והם מבקשים מאד שיקראו להם "קלית" ("קללק" ביחיד), שזה השם שלהם לארץ גרינלנד עצמה. וזה לא נגמר שם. הקבוצות הללו מתחלקות לתתי-קבוצות שלא תמיד מסכימות עם שיוכן השבטי, וזה עוד בלי להכליל את הסיביריקי, שנבחרו זה מכבר, ואת בני האלאוט שנחשבים רק לדמויי אסקימו, או "אסקימואידים". בקצב הזה שלא יתפלאו אם יום אחד לכולם ימאס ויתחילו לקרוא להם "האנשים-האלה-שגרים-ליד-הקוטב-הצפוני".

שאלות לבלדד השוחי: askbildad@callist.co.il

האם עתידנו הוא בערי ענק?

לפי הנתונים היבשים, המגדלים הם סוד הצמיחה

איזה דבר אדיר היא העיר. כך מתאמץ לשכנע אותנו הכלכלן מהרווארד אדוארד גלור. ספרו החדש מתאר את העיר כהמצאה החשובה בתולדות האנושות. היא הופכת אותנו להכמים יותר ושמהים יותר, הוא טוען, לירוקים ובריאים יותר. ואת כל השב"חיים האלה הוא עוד מגדיל ורוחם בכך תרת של ספרו החדש: "Triumph of the City: How Our Greatest Invention Makes Us Richer, Smarter, Greener, Healthier, and Happier"

אדוארד גלור מצביע על הונג קונג וסינגפור כדוגמה לאופן שבו די בתכנון עירוני נכון כדי להפוך מדינת עולם שלישי לדעתו, ערים בנוות עשרות מיליוני תושבים יתחילו להיות לאנושות

גלור יצטרך לעבוד עוד קצת כדי לשכנע אותי. החלום הסטנדרטי בסביבתי הוא של בית צמוד קרקע ואדום רעפים שאפשר לראות ממנו את האופק ולשמע בו את הציפורים. במקום שבו גדלתי "עיר רונה" היה שם גנאי למי שלא היה מחובר לגאולת הקרקע ולחקלאות, למי שלא היה שוהף, מחושל וכשיר דיו "להגשמה", שמתממשת רק הרחק מהעיר. לא בתוכה. וגם היום הפטטורלי נותר מקודש. כבר לא מלבישים בגאווה את הארץ בשלמת בטון ומלט, אך עדיין מתגעגעים לעמק שבו נוצץ הטל. אלא שלדור דבק בעבודתו. הוא מביא

פופות יותר יירשו אותן, ערים כמו בנג'לור שבהודו, על 5 מיליון תושביה, שכבר עתה שואבת אליה את הכפרים סביבה, כפי שלוש אנג'לס, פורטלנד וסיאטל - וגם "מדינת תל אביב" - עשו ועודן עושות. וזה דבר טוב.

את הסטיסטיקות שמלמדות כי גידול באוכלוסיית עיר מביא לצמיחה מהירה עוד יותר של כלכלתה, ושעוד כה עיור ומדיניות עירונית נכונה הם הפתרון האמין היחיד לעוני בעולם השלישי. הונג קונג וסינגפור הן, לדירוג המודל האמיתי ליציאה מהעוני בעולם השלישי.

גלור מזכיר שבמרוצת העשור האחרון נהפכו תושבי הערים לרוב: קצת יותר ממחצית האנושות גרה בעיר, והנהירה אל הערים ממשיכה. ולא במקרה. העיר היא מרכזם של כל הדברים הטובים שקרו לאנושות. הפילוסופיה צמחה באתונה, הרנסנס - בפירנצה, המהפכה התעשייתית בבירמינגהם. השפע הכלכלי, זה שנהפך לכה מהותי בתרבותנו, נבט בלוריד ובניו יורק.

מהטמה גנדי היה מאלה שבחנו את העיר כחשך. עוצמתה של הודו, אמר, לא נמצאת בעריה הענקיות והמעטות אלא ב-700 אלף כפריה. גם בני-גוריון הטיף לתנועה מהעיר לכפר. המבחן שלנו הוא בנגב ובגליל, אמר. גם המנהיגות האמריקאית חקקה בצעירים הינקים לצאת מהערים ולנוע מערבה.

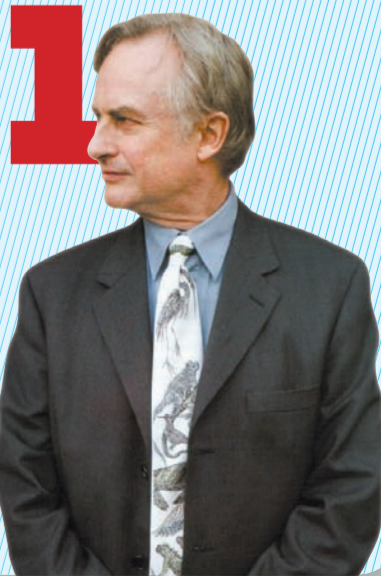
והנה בא גלור, ומשיב לגנדי ובני-גוריון ולאמריקאים ולפילוסופים מעריצי טבע כמו רוסו והנרי דיוויד ת'ורו. לפני אלף שנה היו באירופה רק ארבע ערים שאכלסו יותר מ-50 אלף תושבים: קונסטנטינופול ושלוש הערים המוסלמיות שבאיבריה. כולן היוקיים למטרופולין הגדול של העולם הערבי - בגרד. ובעוד כמה שנים גם ערי הענק שבין אנו חיים ייחשבו קטנות. ערים גדולות יותר וצי

ערים גם דועכות - כפי שקרה לדטרויט, לרוגמה - וגם לכך יש לגלור הסבר, ואף מרשם פשטני להצלחה: העיר תמידית של היצע היירות. ככלכלן הוא מצביע על הקשר בין היצע דיוור עולה לשגשוג העיר. המתכון להאצה טכנולוגית וכלכלית הוא לדירוג פרייה מהגעוע המעושה לטבע ולעבר, הימנעות מהשקיע על בנייה לגובה. הוא דבק בסטיסטיקות שמלמדות שעלייה בצפיפות העירונית במערב מעלה את מספר הרעיונות, העיסקים החדשים, הפטנטים הרשומים והחי סכנות במשאבים. הוא אינו מבין למה לנו להשתוות. ככל שנמדד להצטופף, נכביר בצמיחה, נשגשג יותר בעסקינו, נרוויח יותר, נייצר יותר ונקנה יותר. העיר היא מהאמיתות המאקרו-כלכליות המובנות ביותר מאליהן, הוא כותב.

על רקע התכנסות חלק עצום מיש ראל אל תוך העיר תל אביב ובניהיה, וכיוון שהמשברים של מחירי דיוור, צפיפות ותכנון עירוני אינם רעים לנו, הנתונים והטענה בספרו של גלור רלבי נטיים מתמיד, ובמיוחד לנו. במיוחד למי שחושבים אחרת.

ח'פ"רפאלי הוא ראש מרכז שגיא ובית הספר לניהול באוניברסיטת חיפה sheizaf.rafaeli.net

להתעדכן 60 61

1 ראיון: אין עוד חלבדו
פרופ' ריצ'רד דוקינס הוא גיבורם של הרבה אתאיסטים ואויבם המושבע של כל השאר. לכבוד יציאת התרגום הגרמני של ספרו החדש, "ההצגה הטובה ביקום: הראיה לאבולוציה", הוא מתראיין למהדורה המקוננת של "דר שפיגל", ונותן את השואו הרגיל שלו. על השאלה אם מעולם לא חווה פאזה של אמונה דתית בחייו הוא משיב: "ודאי שכן. הרי הייתי ילד, כאלו". חומר בעירה מוצלח למתשכבעים משני צדי המתרס.
<http://is.gd/xebgCG>

2 אתר: לכל שאלה (הזוויה) תשובה
איג'ר גרין מקנזס עוסק באופן כפייתי בפירורי מידע לא רלבנטיים ותמנת את התוצאות לבלוג I Always Wondered, שם הוא משיב לשאלות כגון "למה עיני העדים מזרחות?" או "איזה חפץ כדאי לקחת אחרה בזמן כדי לגרום לפרימטיבים לחשוב שאחיה אלהים". מושלם.
<http://is.gd/vaeCIE>

3 ספר: קישון האמריקאי
מייק סאקס הוא איש מצויק מאוד שכותב עבור "הניו יורקר", "GQ", "אסקווייר" ואפילו "MAD Magazine". הספר החדש שלו (בתרגום חופשי: "חלומות פורעים, בגבולות ההיגיון") מורכב כולו מהומורסקות מהסביבה המודרנית: אימיליים שיצאו מככל שליטה, מודעות דרזשים בקרייגס ליסט, דיג'יי רוק קלאסי שחוטף התמוטטות עצבים.
<http://is.gd/GEQrK>

4 אופנה: קלאסיקה לחאקי וג'ינס
מעצב הסניקס הניו יורקי רוני פיג שיתף פעולה עם המותג החותיק קלארקס אורייג'ינלס ביצירת הדגם האלגנטי הזה, Slate Bluse Desert. הגזרה והצבע הקלאסיים מבטיחים שמדובר בהשקעה לטווח ארוך. לשקול בחיוב.
<http://is.gd/ctRFcs>

5 עיצוב: אופני אודו
שיתוף פעולה בין יצרנית האופניים מפורסלת Renovo וחברת אודו הניב את סדרת DUO, שמורכבת לעת עתה משלושה דגמים מושלמים למראה. הדגם העירוני/קדואלי מפתח במיוחד, למרות תג מחיר שאינו קדואלי בשום צורה. מד: 6,530 דולר, בחנות המקוונת.
<http://is.gd/84fVfS>

מדע: היקום ב-3D

אסטרונומים חובבים וגם אנשים מהיישוב צריכים לבדוק את הדגם האינטראקטיבי והדיפהפה הזה של מערכת השמש שלנו, שמאפשר לשוטט בה ומעליה, לבקר את השכנים של כדור הארץ או לשייט ביניהם. די מדהים מה שקורה בגלקסיה הזאת, אני אומר לכם.
<http://is.gd/X0BLV4>

7

ילדים: מגזין האיפוד הראשון שלי
שיתוף פעולה בין מגזין האיפוד הראשון שפונה לילדים. הדבר הראשון שקופץ לעין זה כמה שהוא יפה. בגיליון הראשון, שמכונה גיליון הקרח, תמצאו דיוקן מאיר של הודו, שיחות מופשטות עם חיות שמתגוררות באזורים קרים ועוד כל מיני דברים יפים. דווקא הניווט בממשק לא מהדוק כל כך, אבל האיורים והיחס הרציני לילדים מחפים על זה.
<http://timbuktu.me>

